

Het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika en de DR Congo vandaag

BELANGRIJKSTE PARTNERS IN DE DRC

- Institut des Musées nationaux du Congo
- Musée national de Lubumbashi
- Université de Kinshasa
- Université de Lubumbashi
- Université de Kisangani
- Université officielle de Bukavu
- Institut supérieur pédagogique de Mbanza-Ngungu
- Institut supérieur pédagogique de Bukavu
- Centre de Recherches géologiques et minières
- Centre de Recherche en Hydrobiologie
- Centre de Recherche en Sciences naturelles, Lwiro
- Institut géographique du Congo
- Institut national pour l'Étude et la Recherche agronomique
- Institut national de Recherche biomédicale
- Institut de Recherches sociales appliquées de Kisangani
- École régionale postuniversitaire d'Aménagement et de Gestion intégrés des Forêts et Territoires tropicaux (ERAIFT)
- Centre d'Études politiques de Kinshasa
- Centre d'Études et de Recherches documentaires sur l'Afrique centrale
- Centre de Documentation de l'Enseignement supérieur, universitaire et Recherche à Kinshasa
- Observatoire volcanologique de Goma
- Compagnie forestière et de Transformation

Lay-out: tomatolab.eu
Gedrukt in Tervuren, België (KMMA)

© Koninklijk Museum
voor Midden-Afrika, 2019
Leuvensesteenweg 13
3080 Tervuren, België

www.africamuseum.be

Verantwoordelijke uitgever:
Guido Gryseels,
algemeen directeur van het KMMA

België
partner in ontwikkeling

Het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika en de DR Congo vandaag

Het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika (KMMA) is een museum en onderzoeksinstituut met een expertise die wereldfaam geniet. Meer dan 80 onderzoekers en 120 stagiairs, doctoraatsstudenten en Afrikaanse wetenschappers in residentie voeren er wetenschappelijk onderzoek naar Afrikaanse gemeenschappen van vroeger en nu, de biodiversiteit en de geologie van het continent. Ze steunen op de uitzonderlijke collecties van het museum, veldwerk en de samenwerking met internationale instellingen, waaronder vele Afrikaanse.

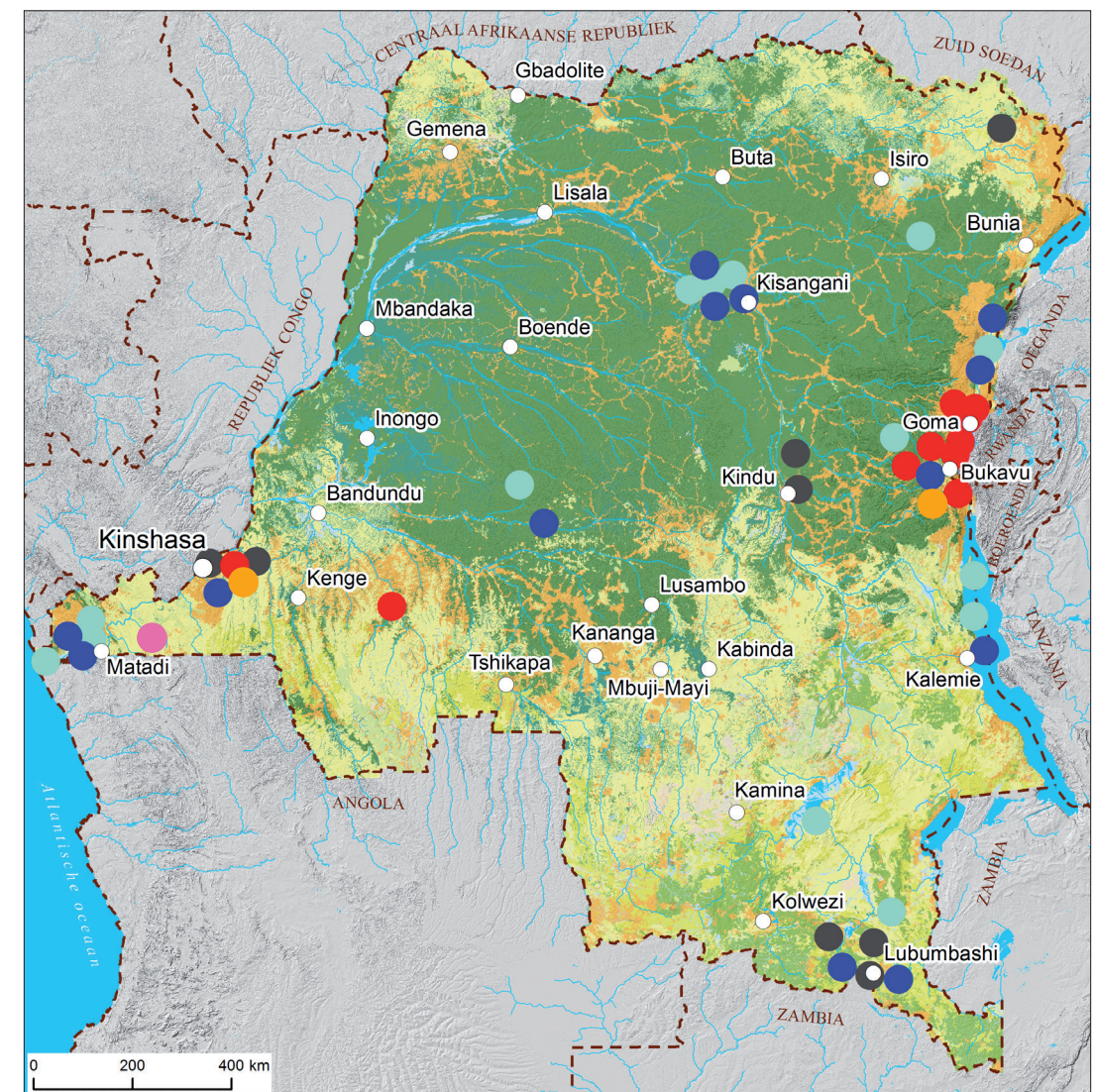
Het KMMA is in meer dan 20 Afrikaanse landen actief, maar de meeste projecten richten zich op de Democratische Republiek Congo (DRC). Het beheren en beschermen van de biodiversiteit, het ondersteunen van wetenschappelijke instellingen, en het behouden en valoriseren van het culturele en wetenschappelijke erfgoed van de DRC vormen de rode draad voor vele projecten van de instelling. Al deze projecten ondersteunen een duurzame ontwikkeling van de DRC, een hoofdprioriteit voor de onderzoekers van het KMMA.

Om haar projecten uit te voeren, kan het KMMA met name rekenen op de steun van het Federaal Wetenschapsbeleid (BELSPO), de Belgische Ontwikkelingssamenwerking (DGD) en de Europese Unie.

In deze folder vind je enkele voorbeelden van projecten die de belangrijkste actiedomeinen van het KMMA in de DRC illustreren.

Het KMMA in de DRC

- Cultureel erfgoed bestuderen, beheren en bewaren
- De strijd tegen tropische ziekten
- Natuurlijke risico's bestuderen
- Ontwikkeling en onderwijs ondersteunen
- Biodiversiteit behouden
- Duurzaam beheer van natuurlijke rijkdommen

CULTUREEL ERFGOED BESTUDEREN, BEHEREN EN BEWAREN

Erfgoed ontsluiten en kennis uitwisselen

Het KMMA werkt samen met de Musées nationaux du Congo, het Musée national de Lubumbashi, de Académie des Beaux-Arts, de Université de Kinshasa, het Centre de Documentation de l'Enseignement supérieur, universitaire et Recherche à Kinshasa (CEDESURK), het Musée géographique de Bukavu, het Institut géographique du Congo en verschillende onderzoeksinstellingen om de capaciteiten op het vlak van collectiebehoud en -beheer te versterken, en om het ontsluiten van collecties te faciliteren. Hiertoe werken de projectmedewerkers aan een betere digitale toegang tot een specifieke reeks collecties die volgens de behoeften van de partners en hun doelpubliek zijn geselecteerd. Het uitbouwen van een expertisenetwerk op het gebied van conservatie en restauratie zal de verschillende partners ook toelaten om hun vakkennis te delen.

Opleiding in archiefbeheer en historische onderzoeksmethoden

Het KMMA organiseert opleidingen voor professionele archiefcollectiebeheerders van publieke instellingen in de DRC, Rwanda en Burundi met het oog op een beter beheer en behoud, en om de ontsluiting van deze archieven te faciliteren. Een andere opleiding helpt jonge onderzoekers in de humane, politieke, economische en rechtswetenschappen om hun historische onderzoeksmethoden te perfectioneren. Deze vormen worden samen met de École du Patrimoine africain in Benin georganiseerd. Het vervolg bestaat uit een werkbezoek aan de archieven van het KMMA.

Archeologie en cultureel erfgoed van Maniema

De intrede van de slaven- en ivoorhandelaars in de 19de eeuw is een bepalend moment in de geschiedenis van de DRC. Door de aanwezigheid van Arabo-Swahili handelaars in de provincie Maniema te bestuderen aan de hand van mondelinge getuigenissen en materieel erfgoed, willen het KMMA, de vzw Groundworks, de universiteit van Lubumbashi en de Université de Kinshasa dit historisch erfgoed beter conserveren en beschermen. Via multidisciplinair onderzoek dat een beroep doet op (kunst)geschiedenis, linguïstiek en botanische kennis bestudeert het KMMA ook de archeologie en oudere geschiedenis van de provincie Maniema, tot 3000 jaar terug in de tijd.

NATUURLIJKE RISICO'S BESTUDEREN

Natuurrampen in de regio van de Centraal-Afrikaanse Meren

Natuurrampen hebben in Centraal-Afrika een grote negatieve impact op de ontwikkeling. De streek van de Grote Meren krijgt regelmatig af te rekenen met vulkaanuitbarstingen, aardbevingen, overstromingen en grondverschuivingen die slachtoffers maken en grote materiële schade aanrichten. Deze fenomenen worden niettemin relatief weinig bestudeerd.

In samenwerking met talrijke Congolese, Burundese, Rwandese en Oegandese partners bestudeert het KMMA deze risico's en ontwikkelt het instrumenten voor een beter management ervan. Zo wil de instelling het risico op rampen verminderen en een duurzame ruimtelijke ordening promoten. Met oog op de duurzaamheid van deze acties, wordt de opbouw van expertise op deze domeinen verzekerd via de opleiding van onderzoekers op academisch en technisch niveau.

BIODIVERSITEIT BEHOUDEN

De vissen van Centraal-Afrika

Het Congobekken herbergt een uitzonderlijke diversiteit aan vissen. Deze vormen een belangrijke bron van dierlijke proteïnen voor veel mensen. Toch laat de kennis van deze vissoorten nog te wensen over. Het gebrek aan taxonomische informatie belemmert het biologisch onderzoek naar deze soorten en naar de impact van de visvangst en menselijke activiteit op de visbestanden. Het KMMA voert onderzoek uit op het terrein en in de museumcollecties en bestudeert zo de biodiversiteit en de evolutie van de vissen van het Congobekken en de regio van de Oost-Afrikaanse Grote Slenk.

Het project Mbisa-Congo, dat gefinancierd wordt door de Belgische Ontwikkelingssamenwerking (DGD), bestudeert de vissen in tien beschermde gebieden in Centraal-Afrika, waarvan zeven in de DRC. Dit initiatief wil de diversiteit van elk van deze beschermde zones documenteren en voorstellen formuleren voor een betere bescherming en een duurzaam beheer van deze nog sterk onderbkende fauna.

Sinds 2005 organiseert het KMMA ook jaarlijks een stage van drie maanden voor vijf Afrikaanse onderzoekers over de classificatie van vissen en het gebruik van Fishbase, 's werelds grootste onlinedatabank over vissen.

Een première in Sub-Saharaans Afrika: de opening van een laboratorium voor houtbiologie in de DRC

Verschiedende projecten van het KMMA bestuderen de wouden in de DRC. Het project FORETS (*Formation, Recherche, Environnement dans la TShopo*) draagt bij tot de ontwikkeling van het biosfeerreservaat van Yangambi. Specifieke doelstellingen zijn conservatie en het duurzaam gebruik van de biodiver-

siteit en het ecosysteem, alsook de economische ontwikkeling van de streek. Met financiële steun van de Europese Unie voert het Center for International Forestry Research (CIFOR) dit project uit in samenwerking met het KMMA en verschillende Congolese en internationale partners.

In het kader van dit project heeft het KMMA een nieuw houtbiologielaaboratorium geopend in Yangambi. Dit labo is uniek in Sub-Saharaans Afrika en laat Congolese en internationale onderzoekers toe om baanbrekend onderzoek uit te voeren naar de structuur en groei van bomen. Zo willen wetenschappers beter begrijpen welke rol wouden spelen in het afzwakken van de klimaatverandering en de aanpassing eraan.

DE STRIJD TEGEN TROPISCHE ZIEKTEN

Schistosomiasis: een verwaarloosde tropische ziekte

Schistosomiasis is een tropische ziekte die veroorzaakt wordt door een parasitaire worm, de schistosoma. Deze ziekte maakt jaarlijks bijna 180 000 dodelijke slachtoffers en treft meer dan 200 miljoen mensen wereldwijd, vooral kinderen in Sub-Saharaans Afrika. Het KMMA bestudeert de ontwikkeling van deze parasitaire wormen en hun tussengastheren, zoetwaterslakken.

In 2019 lanceerden het KMMA, de medische faculteit van de universiteit van Kinshasa en het Institut national de Recherche biomédicale (INRB) het project ATRAP (*Action Towards Reducing Aquatic snail-borne Parasitic diseases*). Dit participatieve wetenschappelijk project wordt gefinancierd door Belgische Ontwikkelingssamenwerking (DGD) en wil een nieuw protocol ontwikkelen om niet-specialisten te leren hoe de slakken op te volgen. Ook de burgerbevolking speelt zo een actieve rol in het monitoren van deze ziekte en de sensibilisering van de betrokken gemeenschappen.

ONTWIKKELING EN ONDERWIJS ONDERSTEUNEN

De 26 provincies van de DRC

In 2008 ging een multidisciplinair onderzoeksprogramma van start over Congolese decentralisatie en de 26 provincies van de DRC. Na analyse, actualisering en synthese van de verzamelde gegevens verzorgt het KMMA publicaties over alle provincies, waarin telkens natuur, cultuur, geschiedenis, politiek, administratieve organisatie, economie en sociale aspecten aan bod komen. Het project wil de Congolese autoriteiten en bevolking, alsook internationale actoren zo een volledig instrument ter beschikking stellen om de uitdagingen die de ontwikkeling van de verschillende provincies en het land stelt, beter het hoofd te kunnen bieden.

Opleiding in de milieugeschiedenis in Kivu

Het KMMA is partner in een project, geleid door de universiteit van Namen en het Institut supérieur pédagogique de Bukavu, dat de achteruitgang van het milieu in de DRC een halt wil toeroepen, en meer bepaald in Kivu, een streek met een hoge demografische druk. Het initiatief draagt bij tot de sensibilisering en bewustmaking van leerlingen van het secundair onderwijs rond deze vraagstukken en de menselijke impact op het leefmilieu.

Dankzij aangepast pedagogisch materiaal kunnen onderwijzend personeel en natuurbeschermingsorganisaties werk maken van deze sensibilisering. Dit materiaal is het resultaat

van het uitwisselen van ervaringen met leerkrachten en steunt op wetenschappelijk onderzoek. Zo buigen verschillende doctoraatsverhandelingen en onderzoeken zich over milieugeschiedenis en geschiedenisdidactiek.

Kunstenaars en journalisten in residentie bij het KMMA

Het KMMA wil de uitwisseling van informatie, de interculturele dialoog en de co-creatie met de Afrikaanse gemeenschappen versterken via een dynamisch, internationaal platform met verschillende partners.

Daarvoor nodigt het KMMA elk jaar minstens één kunstenaar van Afrikaanse origine uit voor een verblijf. Dit geeft aanleiding tot een reflectie of een kunstwerk dat verband houdt met het museum, zijn identiteit en geschiedenis, de collecties en/of het land van herkomst van de artiest.

Op dezelfde manier wil het museum zijn deuren openstellen voor journalisten met een specifieke blik en analyse en nodigt daarom elk jaar minstens één journalist van Afrikaanse origine uit voor een residentie. Dit initiatief laat de journalisten toe hun professioneel netwerk zowel in Europa als Afrika uit te breiden.

DUURZAAM BEHEER VAN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Natuurlijke rijkdommen: een essentiële bijdrage aan duurzame ontwikkeling

De ontwikkeling van moderne maatschappijen steunt groten-deels op de ontginning van natuurlijke rijkdommen (ertsen, water en energie). Geologisch onderzoek in de DRC houdt steeds vaker rekening met milieuaspecten, volksgezondheid en met economische en sociale factoren bij de ontginning van die rijkdommen. Zeker als het gaat om strategische ertsen (kobalt, tantalium) is hier oog voor.

Voor een goed beheer van de natuurlijke rijkdommen is het belangrijk dat een land beschikt over de publieke middelen voor academisch onderzoek, informatiebeheer en een administratief kader dat strategische informatie over de ondergrond verzamelt en verwerkt.

Het KMMA werkt samen met het Centre de Recherches géologiques et minières (CRGM) en de universiteiten van Kinshasa, Bukavu en Lubumbashi om de academische expertise en geologische kennis over ertsvoorraden en hun maatschappelijke impact te verbeteren, in een streven naar een geïntegreerd beheer waar alle partijen – gemeenschappen, experts, economische actoren en politici – bij betrokken worden. Het einddoel is dat de mondiale vraag naar ertsen meer bijdraagt tot de ontwikkeling van de DRC door een billijke distributie en herverdeling van de winsten onder alle lagen van de bevolking.

